

Forskning i skuggan av Indiens ekonomiska framgångar:

Bland naxaliter, självmord och bondemotstånd

Trots de ekonomiska framgångarna som skett i Indien under det sista decenniet så är det stora grupper i landet som har fått stå tillbaka. Den indiska professorn i ekonomi vid Jawaharlal University i Delhi, Utsa Patnaik, har i sin bok "The Republic of Hunger" redovisat med önskvärd tydlighet hur de fattiga på landsbygden har fått det allt sämre ekonomiskt trots "The Incredible India" (som de internationella medierna vill formulera det) och reformprogrammen sedan början av 1990-talet.

Detta faktum är dock inte lika okänt i indiska medier. En snabb genomgång av dessa ger tydliga referenser till den allvarliga situationen. Regelbundet rapporteras om nästan epidemiska självmord bland fattiga bönder på grund av skuldfällan. Naxaliterna, den maoistiska bonderörelsen, rekryterar allt fler medlemmar bland unga som inte ser någon annan framtid än revolt, och de sprider sig nu över allt vidare regioner inom Indien. Protesterna ökar mot SEZ (Special Economic Zones), vars industrier tar fattigas jordbruksmarker i anspråk. Senast tvingades biltillverkaren Tata flytta sin tänkta fabrik för Nano-modellen, bilen som ska bli så billig att den förändrar Indiens (och kanske hela världens) bilanvändande för all framtid, från Västbengalen till Gujarat.

En annan variant på motstånd har dock inte fått lika stor medial uppmärksamhet trots att den är minst lika vanlig idag. Det är när lokala gräsrotsorganisationer på landsbygden, trots att de ofta sympatiserar med ovan nämnda reaktioner, accepterar att förhandla med myndigheter kring resurser för deras framtid, men där de samtidigt ofta ställer krav på det internationella samfundet för stöd.

Vattenfrågan

Jag befinner mig just nu i Tamil Nadu i södra Indien och bedriver ett forskningsprojekt med fokus på sistnämnda organisationer. Jag samarbetar, men på lite olika sätt, med två organisationer som båda har stöd av svenska idéella organisationer. Dels CIRHEP (Centre for Improved Rural Health and Environmental Protection) som under ganska lång tid har ett gemensamt samarbetsprogram med Framtidsjorden, och dels Inba Seva Sangam (The Joyful Service Society), som förra året startade ett samarbetsprojekt med SOFIA, en del av antroposoferna i Järna.

Båda dessa lokala indiska organisationer här i Tamil Nadu har det gemensamt att de arbetar bland den fattigaste delen av bondebefolkningen, i områden som klassificeras som torra (dry land), och där utarmningen av markerna och jordarna, grundvattennivån och nederbörden, nått sådana kritiska nivåer att jordbruket är i kris. Därför har i båda dessa projekt vat-

tenfrågan, så kallad watershed management, varit huvudfokus; försök att förbättra jordmånen genom bättre utnyttjande av regnvatten, tillsammans med mer lämpliga jordbrukstekniker och därmed öka jordbruksfamiljernas inkomster och oberoende av rikare bönder och andra intressenter på landsbygden.

Egna resurser

De indiska organisationerna identifierar tre olika typer av resurser för att nå framgång. Viktigast bland dessa är de egna resurserna. Hinduismens syn på obalans och livshotande problem i samhället är alltid grundad i människors beteenden, en syn som sammanfaller med den internationella miljörelsens syn på obalans i naturen som först och främst skapad av människan själv. Därmed ligger möjligheterna och ansvaret på förändring hos oss själva och på så vis blir lokalbefolkningens egna resurser alltid det avgörande. Men samtidigt lever alla dessa byar och familjer i ett sammanhang där de har sett hur de alltmer är beroende av statens agerande, dels direkt gentemot landsbygden, men också hur den indiska staten inordnar sig i en global samhällsordning och en anpassning till den neo-liberala idén om internationell strukturanpassning, inkluderat idéer om friare marknadskrafter och uppöppnande av internationell handel. På grund av detta ställer många gräsrotsorganisationer krav på både den indiska staten och den internationella biståndsrörelsen.

CIRHEP har under flera år varit mycket framgångsrikt vad gäller detta. Man fick den indiska jordbruksbanken, NABARD, att stödja ett femårigt vattenprojekt där man idag kan se resultatet. Genom trädplantering, olika typer av vattenreservoarer etc, har man vänt den negativa trenden bland de 32 byar, cirka 30 000 invånare, i området runt Tiger Hill där de bor. Grundvattennivån har ökat med flera meter de senaste åren och man har kunnat återuppta odlingar på marker som inte odlats på årtionden. Bättre jordbruk har också gjort att många familjer som tidigare flyttat till närliggande städer nu börjar flytta tillbaka. Detta syns tydligast på att många nya hus ute i byarna håller på att byggas. Ett annat uttryck för

en ny framtidstro är byggandet av nya tempel överallt. När vi åker in i byar som Andipatti, Kombaipatti och Alagapur, kan vi vid torgen se hinduismens typiska tempel med sina figurer av gudarna, på taknockar och sidor, i alldeles nymålade klara färger i blått, rött, gult, och så vidare.

Transnationella krafter

Den tredje kraften som möjliggjort denna förändring under 2000-talet är det internationella stöd som organisationerna fått, och i dessa fall främst från Sverige. Här skulle jag, som avslutning på detta lilla resebrev, vilja lyfta fram två frågor som hänger ihop och som är av central betydelse och något vi måste tänka över och utveckla bland oss som vill stödja fattiga i världen och samtidigt bidra till en bättre världsordning. Det ena handlar om det som ibland kallas uppbyggnaden av den så kallade Westfaliska ordningen och en ny global moralisk ordning och den andra om den centrala idén i biståndssverige om ett utbyte av lärande mellan "Nord och Syd".

Den första frågan handlar om hur bondefamiljer idag inte bara är beroende av den stat de lever i, utan hur också beslut tagna i andra länder och andra delar av världen direkt påverkar deras vardagsliv. Den Westfaliska freden på 1600-talet anses vara starten på idén om den suveräna staten och där ansvaret för vad som händer en nations innevånare ligger på den egna nationen och dess administration. Men i den nya mer globala världsordningen vi har idag kan vi se hur denna typ av moraliskt ansvarstagande problematiseras av transnationella krafter.

Därmed dyker också frågan upp om vem som har ansvar för att cirka 1 miljard människor i världen, och en tredjedel av dem i Indien, idag tvingas leva i fattigdom. Globaliseringen av världsekonomin, och den alltmer transnationella ordningen av produktion, distribution och konsumtion av mat, gör att de mer politiskt drivna bland Indiens bönder numera anser att även krafter utanför Indien är delansvariga för deras liv. Därav det allt starkare kravet på stöd från exempelvis internationellt bistånd. En politisk filosof som jag rekommenderar för att bättre förstå denna nya typ av moralisk ordning är Nancy Fraser och hennes nya bok "Scales of Justice: Reimagining political space in a globalizing world".

Bönder svikna

Den andra frågan handlar om idén om jämlikhet mellan biståndstagare och biståndsgivare och att framtiden ligger i tanken om ömsesidigt lärande. Begreppet "partnerskap" inom biståndsretoriken är tänkt att uttrycka detta. Men när jag följer förhandlingar mellan lokala svenska organisationer och de lokala indiska organisationerna nämnda ovan, finns väldigt lite av denna jämlikhet och ömsesidighet. Detta blir speciellt tydligt när biståndsgivare som Sverige förändrar sin policy. Den senaste varianten, baserad på Paris-

deklarationen 2005 (en överenskommelse om den nära framtidens biståndsinriktning mellan biståndsgivarländer och biståndstagarländer), ger vid handen ett ökat stöd för bistånd kring civilsamhället och ett minskat stöd för infrastruktur.

Idén är att fattigdom är korrelerat till grad av demokrati: ju sämre politisk frihet ju sämre ekonomi. Det betyder exempelvis för Indien att man kan få stöd för bättre politisk organisering, men inte för att ge de fattiga egna ekonomiska resurser. Problemet bland de fattiga i Indien är dock att utan en egen köpkraft från egna inkomster, spelar det väldigt liten roll hur mycket de kan göra sin röst hörd. Den indiska statens kortsiktiga lösning är en rad olika så kallade "poverty alleviation programmes", billigt ris till de fattiga, arbetsdagarsgaranti, etc. Men dessa program är inte till för att lösa de strukturella problemen, bara se till att människor överlever, och att den politiska situationen inte går över styr.

Tokigheten i Parisdeklarationens policyskifte är att man inte ser kopplingen mellan politisk frihet och förmågan till kontroll över sina egna resurser. Det som gör Parisdeklarationen än mer nykolonial i sin utformning är att när fattigdomen i Västvärlden ökar, som den gör i dagens kristider, är det få i väst, eller i Sverige för den delen, som ropar på en bättre demokrati, eller en bättre politisk ordning, utan man ropar snarare på en mer ideologiskt neutral idé om en smartare ekonomisk ordning, där våra illusioner kan hoppas skapa en kapitalism utan kriser. Varför vi använder en typ av bedömning av orsakssamband för oss själva, fattigdom på grund av svårkontrollerad ekonomi, och en annan för de så kallade "utvecklingsländerna", fattigdom på grund av outvecklat politiskt system, kan knappast tolkas annorlunda än att om ni ska få "bistånd" av oss måste ni bli som vi.

Förvisso kan detta resonemang möjligen åberopas i diktaturer och andra liknande samhällsförhållanden. Men huruvida Sverige har något att lära Indien om demokrati är en betydligt mer komplicerad fråga. Framförallt känner sig indiska bönder svikna av svenskt bistånd när de ser hur vi slutar stödja deras försök att skapa oberoende gentemot stora jordägare, pengautlånare och inflytelserika politiker, genom ett eget kraftfullt jordbruk och istället ber dem skapa mer organisering etc, som om det skulle råda någon brist på politiskt engagemang bland bönder i Indien. Slutsatsen för den indiske bonden är enkel: utan egen köpkraft, egen kontroll över sina resurser, har man inget värde i en kapitalistisk ekonomi. Min forskning går ut på att göra ett sådant påstående trovärdigt för dem som aldrig har möjligheten att se denna verklighet i verkligheten.

Christer Norström

Kadavakurichi (Tiger Hill), Tamil Nadu, Indien den 25 juni 2009
Forskare/lärare vid Socialantropologiska institutionen,
Stockholms universitet